

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת בשלח****"וְהַיְמִינִים לְהֵם חוֹמָה מִיַּמִּינֵם וּמִשְׂמָאלֵם"**

אמון במ הלכו תחילה ביבשה כי לא האמינו באלהים על כן לא נכנסו אל תוך הים עד שראו תחילה היבשה ולהם היו המים חימה עזה כי היו נתונים בדין אם להנצל או להטבע.

ומטעם זה נאמר למעלה ויבואו להורות שמיד בבואם נכנסו אל הים קודם שראו היבשה, ולמטה נאמר הלכו כי אף על פי שראו היבשה מכל מקום לא האמינו עד שהלכו תחילה ביבשה ואחר כך נכנסו גם אל תוך הים, וכר"י עכ"ל.

ד-

בספר קול אליהו (שם כב) בפסוק "ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם", והנה בפסוק כ"ט כתיב "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם", **ויש לבאר** אמאי שינו בהלשון דמקודם כתיב דהלכו בני ישראל בתוך הים ביבשה, ואחרי זה כתיב דהלכו ביבשה בתוך הים, מקודם יבשה ואחר כך בתוך הים. **ועוד יש לדקדק** למה כתיב שני פעמים על בני ישראל דהלכו בים, וגם כפל הלשון דהמים להם חומה מימינם ומשמאלם. **גם יש לדקדק** מדוע כתיב בפסוק כ"ט חמה חסר וי"ו ודרשו תז"ל (עיי' מכילתא דרשב"י בשלח כט. ועיי'ע בדעת זקנים לבעלי התוס') חמה כתיב דנתמלא עליהם חמה.

אבל הכל יבא על נכון, דהנה בבני ישראל היה שתי תבות, אנשים צדיקים המאמינים בה' ובעלי בטחון, והם הלכו תיכף לים עד כי באו מים עד נפש, וכדאיתא במדרש (עיי' סוטה לו א) דקפץ נחשון בן עמינדב ואחריו כל שבט יהודה, והנה איתא במדרש (שמו"ר כא ז ועי' ילקוט בשלח רמא א) דהיה קטרוג מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, **והשיב השי"ת זכות האמונה והבטחון כדאי להם, א"כ לפי זה גבי בני ישראל דהלכו בתוך הים מקודם בהאמונה ובהבטחון כתיב אצלם ויבואו בני"י בתוך הים, ואחרי זה היה היבשה ושפיר היה להם המים חומה כחומה, אבל כת השניה דלא היו מאמינים כל כך עד שראו בעיניהם היבשה לכן כתיב עליהם דהלכו ביבשה בתוך הים מקודם יבשה, לכן ה"י המים להם חמה ר"ל הקטרוג מה נשתנו אלו מאלו כנז"ל, עכ"ל.**

ה-

במשך חכמה (שם) בד"ה והמים להם חומה וכו', **אמנם המסתכל יראה** דבקרא קמא (פסוק כב) כתוב "והמים להם חומה" בוי"ו, רק בכתוב השני (פסוק כט) כתוב בלא וי"ו, ועל זה דרש המדרש שנתמלא חימה. והוא דבאמת אמר להם 'משכו מעבודה זרה והדבקו במצוות' (עיי' בא יב כא, ובשמות רבה טו ב) והם עשו תשובה על עבודה זרה שהאמינו בה', וכן מלו עצמם ובשר בניהם ועבדיהם (בא יב, מב - מו). ולכן לא היה לצעוק על שהשם יתברך עשה להם נסים במצרים בהוציאם ביד רמה בעמוד אש וענן.

רק כאן שאמרו מצרים "אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים" (שם כה), הלא הודו כי ה' נלחם, וחזרו בהם לנוס מפניהם, אם כן גם הם עשו תשובה [ומפני זה זכו לקבורה - רשב"ם פסחים קיח ב], על זה צעק הלא גם ישראל עבדו עבודה זרה במצרים ונמחל להם, אם כן מפני מה הללו ניצולים והללו יהיו נטבעים, **על זה השיב הקדוש ברוך הוא** (מכילתא שם) שוטה (שבועות) **וכי מפני ישוב עבודה, הלא לא עבדו אלא מתוך שעבוד ומתוך טרוף הדעת, אבל התשובה שפירשו מעבודה זרה ושחטו תועבת מצרים לעיניהם היו מתוך יישוב ומתוך ההרווחה, דששה חדשים בטל השעבוד מהם כיון שהחלו המכות.**

אבל המצרים הוא להיפך, דעבדו עבודה זרה מתוך ההרווחה והשלחה, והתשובה היתה מתוך הטרופ שנהממו בים, ולכן הם נטבעים וישראל עושה להם נסים. יתן השי"ת ששני ישראל ישובו לה' מתוך הרווחה, אמנן, עכ"ל.²

"וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּפְשָׁה וְהַיְמִינִים לְהֵם חוֹמָה מִיַּמִּינֵם וּמִשְׂמָאלֵם" ע"כ (בשלח יד כב).
 "וַיִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַלְכוּ בַּיַּפְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַיְמִינִים לְהֵם חוֹמָה מִיַּמִּינֵם וּמִשְׂמָאלֵם" ע"כ (שם כט).

א-

ר' חיים פלטיאל (שם כט) והמים להם ח(ו)מה. כתיב חסר ו' ונדרוש מקרא מסורת, חומה לישראל היו וחמה למצרים היו, עכ"ל.
ברבינו בחיי (שם כב) ובמדרש "והמים להם חומה" תורה הנמשלת למים, שהיו עתידים לקבל היתה מגינה כחומה ומאבדת את המצריים, וזהו שכתוב: "חמה" חסר ואי"ו, חומה לישראל חמה למצריים. "מימינם ומשמאלם" מימינם בזכות התורה שנאמר "מימינו אש דת למו" (וזאת הברכה לג ב), ומשמאלם אלו תפילין שנותנין בשמאל (מנחות לו א), עכ"ל.

ב-

בבעל הטורים (שם כט) בד"ה חמה מימינם ומשמאלם. חמה כתיב חסר ו', שהקב"ה נתמלא עליהם חמה על פסל מיכה שעבר בים (סנהדרין קג ב). והיינו דכתיב "ועבר בים צרה" (זכריה י א) ס"ת רמה שהוא בגימטריא פסל מיכה, עכ"ל.

וצ"ב הא גם בתחילה היה לו לכתוב "והמים להם חמה" חסר ואי"ו לשון חמה, מאותו טעם שהיה עמהם פסל מיכה.

בספר קול אליהו (שם כב) "ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה" וגוי (שם) הנה כאן כתיב חומה מלא, ולהלן (בפסוק כט) כתיב "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה" וגוי כתיב חסר וי"ו.

וי"ל הטעם משום דאיתא (שמו"ר מא א ועיי' סנהדרין קג א) שפסל מיכה עבר עמהם בים כמ"ש "ועבר בים צרה" (זכריה י יא), ובבני דן היה מיכה שהי' לו תחת כנפיו הפסל, וידוע ששבט דן הלך באחרונה שנאמר והמאסף ההולך באחרונה (עיי' בעלתך יכה) ופי' רש"י זה שבט דן שהולכים באחרונה, וידוע שכאשר באו המצרים בים מצד זה עדיין היו ישראל בים וכו'.

והשתא מתורץ בטוב טעם, בפסוק א' שאמר "ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה" שישראל היו בתוך הים ובני דן ההולכים אחריהם היו עדיין ביבשה, לכן כתיב "והמים להם חומה" מלא דלא היה עדיין קטרוג חטא כלל, ובאותו העת היה המים להם חומה להגן ולהצילם, אולם לבסוף בעלייתם כאשר קצה הראשון מהשבטים עלו מן הים להיבשה ואז היה מחנה דן האחרונים בתוך הים ופסל מיכה עמהם, **ובעת כי הוצרכו מחנה דן לנס לעבור בתוך הים הי' הקטרוג איך יעשה הקב"ה ניסא אחר כי התועבה עמהם, וזהו שאמר "ובני ישראל הלכו ביבשה" הוא הקצה הראשון מהשבטים שכבר היו ביבשה, והאחרונים היו בתוך הים אז המים להם חמה מלא חימה וכעס מרוב הקטרוג, עכ"ל.**

ג-

ובפי' כלי יקר (שם כב) בד"ה "ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה". **כאן** הקדים תוך הים ליבשה **ובסמוך** אמר בהיפך זה "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים" (שם כט). גם כל הפסוק הוא מיותר, וכאן נאמר והמים להם חומה מלא בוי"ו, ובסמוך נאמר חמה חסר בלא וי"ו. ובילקוט (רמז רלח) מסיק שהוא לשון אף וחימה לפי שהיו ישראל נתונים בדין אם להנצל או אם להטבע עם המצרים.

ועל פי דרך זה נוכל לומר שהיו בישראל כיתות כיתות על הים, מקצתם צדיקים מקצתם קטני אמנה כנח שנאמר בו "מפני מי המבול" (נח ו ז), שלא נכנסו בתביה עד שדחקוהו מי המבול, והנה הטובים מישראל באו תיכף אל הים באמצעיתו אף על פי שלא ראו היבשה עדיין מכל מקום האמינו בה' ובאו אל תוך הים ואחר כך ראו היבשה ולהם היו המים לחומה להגין בעדם, אבל הפחותים בנים לא

¹ **שם: ויש אומרים** שבבואם לים, היינו בכניסתם היו צדיקים גמורים לכך נאמר אצלם חומה מלא, אמנם כאשר הלכו על שפתו השני ממרים היו עם ה' שנאמר "וימרו על ים בים סוף" (תהלים קו ז), כי אמרו כשם שאנחנו עולים מצד זה כך יעלו המצרים מצד אחר, על כן היו להם המים לחימה וקצף כאמור, עכ"ל.

² **העמק דבר** (שם כט) "והמים להם חמה". **חסר וי"ו ללמדנו שאין הפי' כאן חומה מגין עליהם, שהרי לא נצרכו עוד להגין עליהם שכבר היו המצרים שאחוריהם נסים**